

NYILATKOZAT A HÁBORÚRÓL ÉS A PSZICHOLÓGIAI TUDOMÁNY FELELŐSSÉGÉRŐL

2026. március 21.

A Pszichológiai Tudományok Nemzetközi Szövetsége (IUPsyS) osztja a globális közösség mély aggodalmát a háború mai világunkban okozott pusztító emberi következményei miatt. Több mint nyolcvan évvel ezelőtt, a második világháború után, egy csoport neves pszichológus kiadta a *Pszichológusok Nyilatkozatát* (1945), amelyben megerősítették a pszichológia felelősségét az emberi viselkedéssel, az együttműködéssel és a konfliktusokkal kapcsolatos tudományos ismeretek alkalmazásában a jövőbeli háborúk megelőzése és az emberi jólét előmozdítása érdekében. Ma ez a felelősség továbbra is sürgető. Világszerte a folyamatban lévő konfliktusok továbbra is hatalmas emberi szenvedést és a társadalmak mélyreható felbomlását okozzák.

A háború szervezett erőszak, amely mélyreható és tartós károkat okoz. Nem csupán geopolitikai vagy katonai esemény, hanem súlyos emberi válság, amelynek hosszú távú, és néha visszafordíthatatlan hatásai vannak az egyénekre, a közösségekre és a társadalmakra.

A pusztítás, a lakóhelyük elhagyására kényszerültek helyzete, a mélyszegénység, a testi fogyatékoság és az emberéletek vesztesége mellett a háború okozta trauma közvetlen és közvetett hatással van a pszichológiai jólétre is. Gyengíti az egyének életük értelmét és az életük feletti kontrollérzetét. Ezen túlmenően megszakítja a társadalmi kapcsolatokat, és tartós félelmet, reménytelenséget és gyűlöletet kelthet. Végül soron alázza az emberi jogokat és az emberi méltóságot. Ezek a katasztrófális pszichológiai hatások az egész életen át és generációkon át fennmaradnak, jóval azután is, hogy a harcok már véget értek.

A háború mélyreható és sokrétű hatása aránytalanul érinti a legsebezhetőbb népességcsoportokat, köztük a gyermekeket, a nőket, a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyeket, az időseket és azokat a közösségeket, amelyek már eleve korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek. A háború egyrészt súlyosbítja a meglévő egyenlőtlenségeket, másrészt további akadályokat gördít a társadalmi kohézió, a jólét és a fejlődés elé.

A pszichológia globális szószólójaként az IUPsyS felelőssége, hogy hozzájáruljon a békés világ közös víziójához. Ez magában foglalja azt az etikai kötelességet is, hogy szószólója legyen azoknak a közösségeknek, amelyeket háború, elhúzódozó konfliktusok, valamint az igazságtalanságot és az embertelen erőszakot előidéző és fenntartó strukturális körülmények érintenek. A pszichológusoknak kritikus szerepük van a háború pszichológiai következményeinek kezelésében is, azáltal, hogy támogatják az egyéneket, a szervezeteket és a közösségek helyreállítását, elősegítik a megbékélést, és újjáépítik a társadalmi kötelékeket a konfliktus utáni helyzetekben.

A pszichológia alapvető betekintést nyújt a konfliktusok gyökereibe, a csoportok közötti ellenségeskedés dinamikájába, valamint azokba a feltételekbe, amelyek az együttműködés, a megbékélés és a béke előmozdításával hozzájárulhatnak a háború megelőzéséhez. Ezen túlmenően a kutatók olyan módszereket is azonosítottak, amelyekkel javítható a csoportok közötti megértés, csökkenthetők az előítéletek, és támogatható a hatékony konfliktusmegoldás. A pszichológusoknak ezért etikai kötelességük, hogy kutatási eredményeiket és szakértelmüket a globális oktatás, az érdekképviselés és a döntéshozatal előmozdítására használják fel, valamint más tudományágakkal együttműködve támogassák a társadalmi harmóniát és csökkentik a háború kockázatát.

Ugyanilyen fontos a háború előzményeinek számító belső és nemzetközi feszültségeket kiváltó strukturális feltételek megváltoztatásának szorgalmazása.

Ezúton felhívjuk a világ közvéleményét, hogy tájékozódjon a háború pszichológiai hatásairól, emelje fel hangját a békés konfliktusmegoldás mellett, és sűrűsítse a döntéshozókat a diplomácia és a párbeszéd folytatására. Ezeket az erőfeszítéseket a rendelkezésre álló legjobb tudományos bizonyítékok, valamint az emberi viselkedéssel, a kommunikációval és a konfliktusmegoldással kapcsolatos generációk közötti tudás és tapasztalatok alapján kell meghozni.

Az IUPsyS arra ösztönzi a pszichológusok és más szakemberek képzéséért felelős intézményeket, hogy tanterveikbe építsék be a konfliktusokkal és a háború következményeivel kapcsolatos történelmi és kortárs ismereteket, a béketeremtésről szóló különböző nézőpontokat, valamint a társadalmi szolidaritás mechanizmusait. A jövő generációinak felkészítése – azáltal, hogy fejlesztjük képességüket a béke pszichológiai dimenzióinak kezelésére, és olyan attitűdöket és gyakorlatokat ápolunk, amelyek ellensúlyozzák a háború erőit – elengedhetetlen befektetés egy békésebb és igazságosabb világ érdekében.

Ennek szellemében felhívjuk a globális pszichológiai közösséget, hogy tegyen közös lépéseket, és vegyen részt a békét előmozdító közelgő megemlékezéseken:

- Az ENSZ *békés együttélés nemzetközi napja*, amelyet minden év május 16-án ünnepelnek, mozgósítja a nemzetközi közösséget a béke, a tolerancia, a befogadás, a megértés és a szolidaritás előmozdítása érdekében.
- Az első, 2026. május 29-én megrendezésre kerülő *Pszichológiai Tudományos Diplomácia Napja* lehetőséget kínál a pszichológusoknak, hallgatóknak és kollégáknak, hogy oktatási, kutatási és szakmai tevékenységeiken, valamint a közösségekkel való együttműködésükön keresztül előmozdítsák a békét.

A Pszichológusok Nyilatkozatában kifejezett vízió emlékeztet bennünket arra, hogy a pszichológiának nemcsak az emberi viselkedés megértése a feladata, hanem az is, hogy segítse átalakítani azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik az egyének és a társadalmak boldogulását. Erre az örökségre építve az IUPsyS kezdeményezést indít az 1945-ös Nyilatkozat szellemének és elveinek megújítására, hogy szembenézzen korunk kihívásaival, és hozzájáruljon a béke, az igazságosság és az emberi boldogulás közös víziójához.

Ezt a jövőképünket ma is megerősítve, valamint közös emberségünk elismeréseként a Pszichológiai Tudományok Nemzetközi Szövetsége a globális közösséggel együtt a béke mellett áll ki. Az IUPsyS ezért felkéri a világ minden táján működő tudományos szövetségeket, szakmai szervezeteket, tudományos intézményeket és civil társadalmi szervezeteket, hogy osszák meg és támogassák ezt a nyilatkozatot, valamint csatlakozzanak a pszichológiai tudomány békéhez és az emberi jóléthez való hozzájárulásának előmozdításához. Azokat a szervezeteket, amelyek támogatásukat kifejezni kívánják, arra buzdítjuk, hogy terjesszék ezt a nyilatkozatot, és vegyenek részt a pszichológiai tudományon keresztül a békét előmozdító kezdeményezésekben.

Murphy, G. (1945). A pszichológusok kiáltványa. In G. Murphy (szerk.), *Az emberi természet és a tartós béke: A Társadalmi Kérdések Pszichológiai Tanulmányozásának Társaságának harmadik évkönyve* (454–460. o.). Houghton Mifflin Company.
<https://doi.org/10.1037/11192-026>